

**ПРОГРАМ ПОДРШКЕ
ЗА СПРОВОЂЕЊЕ
ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОЛИТИКЕ**

И

**ПОЛИТИКЕ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ЗА
ОПШТИНУ ЦРНА ТРАВА ЗА 2022. ГОДИНУ**

I. ОПШТЕ ИНФОРМАЦИЈЕ И ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ПЛАНИРАНИХ

МЕРА Анализа постојећег стања

Географске и административне карактеристике: Општина Црна Трава се налази на југоистоку Србије, обухвата површину од 312 км² (31204,09 ха). Припада региону Јужне и Источне Србије, Јабланичком управном округу. Просторно се граничи са општинама Бабушница, Власотинце, Лесковац, Владичин Хан, Сурдулица и на истоку са суседном државом Бугарском. Општина Црна Трава има 25 насељених места у којима према процени Републичког завода за статистику тренутно живи укупно 1100 становника. Административни центар је Црна Трава која има статус варошице и од града Лесковца, као регионалног административног центра, удаљена је 66 км. Територија општине је административно је подељена на 14 месних заједница а катастарски на 17 катастарских општина.

Природни услови и животна средина: Општина Црна Трава се простире на надморској висини од 346 метара до 1721 метара. Преовладавају бројне висоравни (Чемерник, Остроzub, Тумба, Плана), стрма брда која налажу једно на друго, између којих се развила разграната хидрошка мрежа, листопадне букове шуме и природни пашњаци са веома богатим биодиверзитетом. У педолошком смислу преовладава тешко, водонепропусно земљиште, подзол и смоница, сиромашно азотом фосфором и калијумом, местимично богато микроелементима. Земљиште је углавном кисело $Ph < 5$, садржај хумуса варира од 2 % на пашњацима и ливадама до 10% у шумама и у водном земљишту. Дуге снежне зиме, велики број кишних дана током године, стрми нагиби терена и водонепропусна подлога условили су формирање густе и разгранате хидролошке мреже. На основу досадашњих хидролошких истраживања сматра се да на подручју општине Црна Трава има око 150 извора и врела чија издашност, услед сложених и непрекидних геоморфолошких процеса али и неправилног газдовања шумама, варира. Постоји и велики број потока и долина чији хидропотенцијали зависе од обима и интензитета падавина током године. У воде 2 реда спадају Рупска, Тегошничанска, Градска, Дарковачка река, Чемерчица, а Одлуком о утврђивању пописа вода 1 реда коју је Влада РС донела 2010 године река Власина се сврстава у воде 1 реда. С обзиром да на територији општине Црна Трава нема комуналних и дивљих депонија, нема индустријских и прерађивачких капацитета, пољопривредно земљиште се не третира хемијским средствима заштите и прихране, све воде на територији општине су изразите чистоће и могу се убрајати у најчистије воде Србије. Географски положај и рељеф терена условљавају климу и то типичну планинску климу са кратким и свежим летима, дугим и оштрим зимама, готово без прелазних годишњих доба. Конкретно, годишње падавине 832мм/м², неравномерно распоређене током године, Средња годишња температура 6 °Ц, валжност ваздуха 85%, нижи атмосферски притисак, умерени северни ветрови, број мразних дан (у којима температура иде испод 0°Ц) је 137,5, годишња сума трајања сијања сунца је испод 1500 сати годишње. Око 35% територије општине је пољопривредно земљиште и ту преовладавају ливаде и пашњаци који спадају у најбоља пашњачка подручја у Србији са стабилним биљним покривачем. Шумско земљиште обухвата око 57% територије општине (18 012 ха). Фактичко стање, т.ј. стање на терену је такво да је чак 19206,65 ха обрасла шумска површина. У структури шуме преовладава букова шума са преко 80 % а затим следе четинари и самоникла бела бреза. Што се тиче власничке структуре над шумама, однос је 54 : 46 процената у корист државних шума. Укупна дрвна маса шума у државној својини износи преко 1 200 000 м³, а годишњи прираст се процењује на око 30 000 м³. Распожива дрвна маса на простору општине може да обезбеди нормалну производњу за наредних 100 година. Свега 3 % укупне територије општине отпада на градско грађевинско земљиште.

Стање и трендови у руралном подручју

Демографске карактеристике и трендови: Према Попису становништва из 2011 године на територији општине Црна Трава живи укупно 1663 становника (838 мушкараца и 825 жена). Према овим подацима, општина Црна Трава спада у групу најређе насељених општина у Србији (свега 5,33 становника по 1км²) Демографска ситуација се услед економских трендова и самог опадања природног прираштаја у општини Црна Трава из године у године у годину погоршава па тако према проценама Републичког завода за статистику на дан 31.06.2021 године живи укупно 1100 становника (мање од 4 становника/км²). ТАБЕЛА 1 Број становника општине Црна Трава

Година:	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2002	2011
Број становника:	13614	12902	12319	9672	6366	3789	2563	1663

У 2011 години односу на 2002 годину број становника је смањен за 900 становника или 35% а у 2011 у односу на 1948 број становника је смањен 5,3 пута !!! Друга битна демографска карактеристика је старосна структура становништва општине Црна Трава. Према подацима Пописа становништва из 2011 године просечна старост становништва општине Црна Трава је 53,7 година, док је у појединим насељима просечна старост становништва 74,1 година.

Трећа демографска карактеристика јесте образовна и квалификациона структура становништва Црне Траве. И ту је поражавајућа слика: велики број становника има само основно образовање и број неписмених у односу на статистички просек Србије је далеко изнад просека. Према некој процени Одељења за финансије, привреду, локални економски развој и друштвене делатности Општинске управе општине Црна Трава пољопривредом, као основном делатношћу бави се мање од 10 % , а као додатном делатношћу мање од 1/3 радно активног становништва .

Диверзификација руралне економије: О руралној економији као и о економији на територији општине Црна Трава, уопште , готово да нема шта да се напише јер је она веома слабо развијена. Према степену развијености Црна Трава припада локалним самоуправама које се налазе у IV групи (степен развијености испод 60% републичког просека). Индустрија је неразвијена, индустријски погони отворени 1980-тих у Црној Трави су угашени, неактивни и с обзиром на деценијско занемаривање и пропадање тешко је обезбедити инвестициона средства за њихово поновно активирање. Покушај оживљавања индустрије који је спроведен 1980-тих година изградњом више индустријских погона није дао очекиване резултате, па тако данас ни један од тада изграђених погона није у функцији. То су индустријски погони ПЈ „Јумко” у Преслапу, ПЈ Холдихг компаније „Симпо” у Црној Трави и погон

„Леминд” такође у Црној Трави. Погон Јумко у Преслапу је приватизован и пренамењен у фабрику „Преслап“ д.о.о. која врши делатност флаширања изворске воде „Власина“ са извора Студен вода у селу Преслап. Погон "Симпо" је данас преузео погон "Јумко" који запошљава 30 радника. Бивша фабрика "Леминд" је у последњих 10 године више пута стављана у погон превасходно за дрвопрерађивачку намену у приватној режији али до сада тај сектор прерађивачке индустрије није заживео. Последњих година започето је подстицање предузетништва, отворено је више трговачких, угоститељских и занатских радњи (већином из области грађевинарства). Захваљујући пореским олакшицама које су омогућене од стране Пореске управе и нижим таксама које је прописала јединица локалне самоуправе на територији општине Црна Трава данас је регистровано више од 500 предузећа које , истини за вољу, и не послују на територији општине. Биљна производња, као све значајнији додатни извор прихода становништва општине Црна Трава , а донекле и сточарство, напуштају традиционални концепт производње и све више уз примену савремених агротехничких метода окрећу се тржишној производњи. На територији општине постоје и две Земљорадничке задруге , орјентисане искључиво на воћарску производњу (боровница и малина) у које је активно укључено око 20 пољопривредних произвођача (оснивача и копераната), без складишних и прерађивачких капацитета. Постоји и једно удружење пчелара. Што се тиче сточарства, постоје и 4 газдинства која у свом расном саставу држе искључиво аутохтоне расе говеда (буша) и свиња (мангулица). Сеоски туризам и домаћа радиност су нажалост, због недостатка финансијских средстава тренутно на нивоу идеја и планова .

Рурална инфраструктура: За разлику од руралне економије, рурална инфраструктура у општини Црна Трава је у много бољем стању, што представља и добру основу за развој руралне економије. На територији општине Црна Трава постоји разграната путна инфраструктура са 80 км асфалтираног пута, 166 км општинских-локалних путева и са преко 500 км некатегорисаних-махалских путева, са 20 мостова и више од 50 пропуста за воду. Постоји 3 јавна водовода и више од 150 сеоских водовода. Постоји и канализациона мрежа укупне дужине 5 км са изграђеним уређајем за пречишћавање отпадних вода који је у 2017 години пуштен у погон. Електрификација је урађена на комплетном подручју, покривеност мобилне телефоније је 80 % територије а интернет на свега 35% територије општине Црна Трава. На територији општине Црна Трава не постоји ни једна депонија комуналног отпада већ се отпад сакупља компанија "Porr Werner&Weber" и депонује на регионалну депонију „Жельковац“ код Лесковца. У појединим селима и засецима с времена на време се појави нека мала дивља депонија коју по налогу комуналне инспекције брзо очисте или сами мештани или радници јавног комуналног предузећа „Вилин Луг“ Црна Трава, јединог предузећа на територији општине Црна Трава које се бави одржавањем чистоће на јавним површинама.

Показатељи развоја пољопривреде

Пољопривредно земљиште: Од укупне површине општине Црна Трава, према подацима Годишњег програма заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта у државној својини на територији општине Црна Трава за 2021 годину, више од половине територије општине Црна Трава , тачније 21.135,6245 хектара, чини пољопривредно земљиште. Од тога, 9.768,6398 хектара чини обрадиво пољопривредно земљиште а 11.366,9847 хектара остало пољопривредно земљиште. У структури обрадивог пољопривредног земљишта преовладавају ливаде са 7.645,1184 хектара, и њиве са 1.780,079 хектара углавном 6, 7 и 8 класе. У структури осталог пољопривредног земљишта преовладавају пашњаци са укупно 5.896,5143 хектара . У државној својини се налази

6.447,1290 хектара пољопривредног земљишта. Годишњим програмом заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта у државној својини на територији општине Црна Трава за досад је дато у закуп физичким и правним лицима укупно 561, 9473 хектара а тренутно је оглашено још 477,5274 хектара Према подацима из Пописа пољопривреде 2012 године 254 пољопривредна газдинства располажу са 10751 хектара пољопривредног земљишта (укључујући и шуме). Од тога укупно расположивог пољопривредног земљишта , 2194 хектара (свега 20%) се користи за пољопривредну производњу (од тога 1974 хектара чине ливаде а само 160 хектара оранице и баште) У сетвеној структури преовладавају кромпир, који се сади на површини од 59 хектара , затим следи крмно биље (48 хектара), жито (28 хектара) и остало поврће (6 хектара). Према некој процени Одељења за финансије, привреду, локални економски развој и друштвене делатности Општинске управе општине Црна Трава наводњавање се обавља на површини нешто мањој од 30 хектара, и то углавном вишегодишњи засади , применом заливних система "кап по кап". Не постоје инсталирани системи за одводњавање нити било која друга заштита од штетног дејства подземних вода. Под противградном мрежом је нешто мање од 30 ха пољопривредног земљишта и то углавном засади малине и америчке високожбунасте боровнице. Осигурава се око 10 хектара производних површина (боровница, малина и кромпир) .

Вишегодишњи засади: Што се воћарске производње тиче , на подручју општине постоји око 50 засада екстензивног карактера (преовладава јабука , крушка и шљива) на укупној површини од 40 хектара и око 120 интензивних засада (плантажа) америчке високожбунасте боровнице и малине на укупној површини од 60 хектара и тај број и површина се из године у годину увећава.

Сточни фонд: Природни ресурс општине и потенцијал будућег развоја јесу и пространи травни екосистеми. Око 35% територије чине ливаде и пашњаци који спадају у најбоља пашњачка подручја Србије са стабилним вегетационим покривачем. Погодни су за сенокос и развој сточарства. Пољопривредно земљиште погодно је за узгајање крмног биља. Постоје и смештајни капацитети на нивоу домаћинства који представљају основу за изграђу породичних мини-фарми. Такође, постоје и сви услови за функционисање великих сточарских фарми. Међутим, неповољна клима условљена географским положајем терена као и лоша демографска ситуација описани у претходним поглављима основни су разлог следећег тренда у сточарству: В Р С Т А С Т О К Е коњ говеда свиње овце козе живина 2002 15 1539 800 2750 350 10000 2012 2 309 142 1288 300 5000 2021 1 100 120 450 90 200 2002-

званични подаци из Пописа пољопривреде 2012- званични подаци из Пописа пољопривреде 2021- незванични подаци прикупљени истраживањем Одељења за финансије, привреду, локални економски развој и друштвене делатности Општинске управе општине Црна Трава.

Механизација, опрема и објекти: Према подацима Пописа пољопривреде 2012 на територији општине Црна Трава постоји укупно: 54 једноосовинских трактора (мотокултиватора), 28 двоосовинских трактора, 1 комбајн, 20 плугова, 6 тањираче, 9 дрљаче, ни један сетвоспремач, 19 ротофреза, 2 растурача минералног ђубрива и два растурача стајњака ,2 сејалице, 9 прскалица, 23 приколице и 45 косилице. Сва ова механизација и све прикључне машине су старије од 10 година. Што се тиче објеката, на територији општине Црна Трава има укупно 732 објеката за смештај стоке и механизације, један пластеник, ни један стакленик, једна хладњача и две сушаре . Новијих података о механизацији, опреми и објектима Одељење за финансије, привреду, локални економски развој и друштвене делатности Општинске управе општине Црна Трава није успело да прибави али сматра да је се број трактора , прикључних машина и објеката за смештај стоке драстично смањило, према процени Одељења 3 до 5 пута. Такође, на територији општине Црна Трава постоји укупно 5 пастрмских рибњака од којих је тренутно 4 у функцији.

Радна снага: Радна снага на газдинствима се углавном своди на носиоца газдинства и чланове домаћинства. Према Попису пољопривреде 2012 на подручју општине Црна Трава има укупно 245 газдинства са укупно 296 лица (чланова породице или рођака) који обављају пољопривредну активност на газдинству. На пољопривредним газдинствима у Црној Трави чији су носиоци физичка лица нема стално запослених лица и, не тако често, се ангажује и дододатна радна снага за обављање сезонских послова. Што се тиче степена образовања, носиоци газдинства су без школске спреме или са основним и непотпуним основним образовањем чије се знање углавном своди на искуство стечено праксом. Према сазнањима које има Одељење за финансије, привреду, локални економски развој и друштвене делатности Општинске управе општине Црна Трава све више младих и образовних људи почиње да се бави или се већ бави пољопривредом, што као основном, што као допунском делатношћу.

Структура пољопривредних газдинстава: Од 794 домаћинства колико, према Попису становништва из 2011 године постоји у Црној Трави, 254 јесу пољопривредна газдинства, тј, поседују пољопривредно земљиште. У

структури пољопривредних газдинстава преовладавају пољопривредна газдинства са мање од 2 хектара коришћеног пољопривредног земљишта, углавном ливаде и пашњаци, газдинства која у производњи не користе или на веома малим површинама користе ђубриво и средства заштите, не наводњавају површине, газдинства која немају механизацију већ пољопривредну производњу обављају на традиционалан начин, а она која имају механизацију и прикључне машине иста је стара и непродуктивна. На територији општине Црна Трава постоји укупно 182 пољопривредна газдинства која чувају стоку, тачније 501 условно грло, са укупно 174 годишње радне јединице ангажоване радне снаге у пољопривреди.

Производња пољопривредних производа: Концепт традиционалне пољопривредне производње на породичним газдинствима Црне Траве све више замењује интензивна пољопривредна производња. То за последицу има не само производњу тржишних вишкова већ целокупну пољопривредну производњу намењену тржишту. Ово се углавном односи на воћарску производњу (плантажно гајење Америчке високожбунасте боровнице и малине), повртарску производњу (производња кромпира и пасуља) као и на рибарство и аквакултуру (узгој калифорнијске пастрмке). Приноси ових производа по јединици површине су близу просечног приноса на нивиу Републике, осим кромпира, где је принос 10 пута мањи. Концепт органске производње на триторији општине Црна Трава, где постоје готово идеални услови, је још увек у развоју, још увек је на нивоу идеје код пољопривредних произвођача. Разлог томе је у веома сложеној административној процедури сертификације органске производње а делом и због даљине великих потрошачких центара (Ниш, Београд, Нови Сад и остали велики градови који имају у најмањој мери пијацу за органске производе)

Земљорадничке задруге и удружења пољопривредника: На територији општине Црна Трава постоје две земљорадничке задруге оријентисане на воћарску производњу и једно удружења пчелара. Последњих година је појачано интересовање за оснивањем задруга и удружења.

Трансфер знања и информација: Општина Црна Трава је схватила да је основ пољопривредне производње индивидуални пољопривредни произвођач-сељак, па је и концепт помоћи развоја пољопривреде базирала на пружање финансијске, административне, организационе али и стручне и саветодавне помоћи индивидуалним пољопривредним произвођачима. Захваљујући одличној сарадњи, пре свега са Пољопривредном саветодавном и стручном службом Лесковац, националним и регионалним агенцијама за економски развој (НАРР,НАЛЕД,ВЕЕДА Врање, Центар за развој јабланичког и пчињског округа, АРРА, Данско-Српски програм развоја воћарства на југу Србије „Fruits & Berries“) и многим другим невладиним организацијама и програмима, општина Црна Трава је у претходне 5 године организовала више од 300 стручних предавања на различите теме из области пољопривреде. Такође Општинска управа Општине Црна Трава - Одељење за финансије, привреду, локални економски развој и друштвене делатности Општинске управе општине Црна Трава свакодневно је у контакту са заинтересованим пољопривредним произвођачима, омогућује им брз и лак приступ информацијама битним за пољопривредну производњу, помаже им око регистрације пољопривредних газдинстава, пријављивања производње и остваривања права на активне мере аграрне политике Републике Србије (субвенције, регресије, премије...)

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ПЛАНИРАНИХ МЕРА И ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА

Табела 1. Мере директних плаћања

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ постицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
1	Регреси	100.1	100.000,00	4.500,00	100	0,00	0,00
	УКУПНО		100.000,00				

Табела 2. Мере кредитне подршке

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ постицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
	УКУПНО						

Табела 3. Мере руралног развоја

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
1	Инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава	101	3.000.000,00	80	100.000,00	0,00
	УКУПНО		3.000.000,00			

Табела 4. Посебни подстицаји

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ постицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
	УКУПНО						

Табела 5. Мере које нису предвиђене у оквиру мера директних плаћања, мера кредитне подршке, мераруралног развоја и посебних подстицаја

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ постицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
	УКУПНО						

Табела 6. Табеларни приказ планираних финансијских средстава

Буџет	Вредност у РСД
Укупан износ средстава из буџета АП/ЈЛС планираних за реализацију Програма подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја (без пренетих обавеза)	3.100.000,00
Планирана средства за директна плаћања	100.000,00
Планирана средства за кредитну подршку	0,00
Планирана средства за подстицаје мерама руралног развоја	3.000.000,00
Планирана средства за посебне подстицаје	0,00
Планирана средства за мере које нису предвиђене у оквиру мера директних плаћања, кредитне подршке и у оквиру мера руралног развоја	0,00
Пренете обавезе	0,00

Циљна група и значај промене која се очекује за кориснике: Општина Црна Трава дуги низ година настоји да буде иницијатор развоја пољопривреде, креатор повољних услова за унапређење, пре свега, сточарства и, воћарства а затим и осталих грана пољопривреде на југу Србије. С тим у вези, овај Програм мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја општине Црна Трава има за директни циљ стимулисање сточарске и воћарске производње на територији општине Црна Трава, повећање продуктивности у производњи, конкурентности на тржишту што ће пак индиректно довести до смањења незапослености, повећање животног стандарда, а као крајњи циљ и заустављање одлива становништва са територије општине Црна Трава. Потенцијални корисници мера подршке су комерцијална пољопривредна газдинства са територије општине Црна Трава, правна и физичка лица која имају регистрована пољопривредна газдинства и у предметној 2022 години имају активан статус.

Информисање корисника о могућностима које пружа Програм подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја: Информисање потенцијалних корисника о мерама које су дефинисане Програмом започиње анализом интересовања пољопривредних газдинстава и могућности да се удовољи њиховим конкретним захтевима најчешће кроз разговоре које стручна служба за пољопривреду обавља са носиоцима и члановима пољопривредних газдинстава. На основу података добијених анализом креће се са израдом Програма. Након усвајања Програма, исти се објављује на званични сајт општине Црна Трава. Реализација Програма спровешће се путем Конкурса (Јавних позива) које ће бити истакнути на огласној табли зграде Општинске управе општине Црна Трава и свим Месним канцеларијама у општини Црна Трава и на званичном сајту општине Црна Трава. Током читаве године стручна служба Општинске управе општине Црна Трава у сарадњи са Пољопривредном саветодавном и стручном службом Лесковац информисаће пољопривредне произвођаче са територије општине Црна Трава о мерама дефинисаним Програмом ЈЛС и о мерама које спроводи Република Србија кроз Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде - Управа за аграрна плаћања.

Мониторинг и евалуација: Мониторинг и евалуацију Програма вршиће Комисија за пријем и обраду захтева пољопривредних произвођача за коришћење подстицаја формирана од стране Општинског већа, која ће спровести административне процедуре за реализацију Програма, извршити контролу на самим пољопривредним газдинствима а податке релевантне за анализирање ефикасности предузетих мера (повећање броја грла крупне стоке, побољшање расног састава, повећање броја засада, повећање површина под одређеним културама, повећање приноса, нове површине под противградном мрежом, са инсталираним сисемом за наводњавање...) на крају године представити у виду извештаја Општинском већу и Скупштини општине Црна Трава.

II. ОПИС ПЛАНИРАНИХ МЕРА

2.1. Назив и шифра мере: 100.1 Регреси

2.1.1. Образложење: У складу са Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју, (Службени гласник РС”, бр. 10/13, 142/14, 103/15 и 101/16) јединице локалне самоуправе могу да утврђују мере које се односе на директна плаћања за премију осигурања за усеве, плодове, вишегодишње засаде, расаднике и животиње, као и регресе за репродуктивни материјал и то за вештачко осемењавање. Будући да се на територији општине Црна Трава број грла крупне стоке за период 2002-2012 година смањило 5 пута, а од 2012 до данас још 3 пута, са изразитим погоршањем расног састава, Општина Црна Трава у циљу развоја пољопривредне производње на територији општине, предност даје управо овој мери директних плаћања.

2.1.2. Циљеви мере: Повећање укупног броја грла и побољшање структуре расног састава говеда на територији општине Црна Трава, контролисана репродукција, повећање млечности код крава, количине и квалитета меса, стварање тржишних вишкова, повећање прихода на газдинству и побољшање животног стандарда на газдинству.

2.1.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: Комплементарна са Националним програмом за пољопривреду за период 2018 - 2020 године, са Директним подршкама произвођачима и то Директна плаћања -плаћања по аутпуту (премија за млеко) и Директна плаћања по површини/грлу (подстицаји за квалитетна приплодна грла, подстицаји за краве дојиље подстицаји за краве за узгој телади за тов), усмерена ка истом циљу - подизање нивоа производње по грлу. Не постоји могућност двојног финансирања истих захтева корисника.

2.1.4. Крајњи корисници: Физичка лица - носиоци или чланови активних регистрованих пољопривредних газдинстава са територије општине Црна Трава који су власници крава.

2.1.5. Економска одрживост: За реализацију ове мере није потребно подносити бизнис план или пројекат о економској одрживости улагања

2.1.6. Општи критеријуми за кориснике: Власници крава - Физичка лица, носиоци или чланови регистрованих пољопривредних газдинстава са територије општине Црна Трава са активним статусом у 2022 години.

2.1.7. Специфични критеријуми: За реализацију ове мере корисник је у обавези да испуни само опште критеријуме.

2.1.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
100.1.1	Регрес за репродуктивни материјал (вештачко осемењавање)

2.1.9. Критеријуми селекције:

2.1.10. Интензитет помоћи: 4.500,00 динара на име регреса за репродуктивни материјал по извршеном вештачком осемењавању грла

2.1.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	Укупан број поднетих захтева
2	Укупан број подржаних газдинстава за регрес за репродуктивни материјал
3	Укупан број успешно реализованих вештачких осемењавања за период 01.01.2022-31.12.2022

2.1.12. Административна процедура: Општина Црна Трава расписује конкурс за избор извршиоца вештачког осемењавања крива. Право учешћа на конкурс имају ветеринарске станице и амбуланте које располажу квалитетним стручним кадровима и квалитетним семенским материјалом. По пријему понуда следи отварање понуда, стручна оцена понуда и одабир понуђача са којим Општина Црна Трава потписује уговор у коме се детаљније утврђују права и обавезе Општине као наручиоца према ветеринарској амбуланти као извршиоцу услуга, обавезе извршиоца према наручиоцу али и обавезе извршиоца према крајњим корисницима - власницима крива. Извршилац по позиву сточара врши услугу вештачког осемењавања, издаје му потврду о извршеном вештачком осемењавању, потписану копију потврде доставља наручиоцу од кога наплаћује – рефундира трошкове вештачког осемењавања.

2.2. Назив и шифра мере: 101 Инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава

2.2.1. Образложење: У складу са Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју, (Сл. гласник РС 10/13 и 142/14 и 101/16) јединице локалне самоуправе могу да утврђују мере руралног развоја. Општина Црна Трава је на основу вишегодишњих истраживања утврдила да је највеће интересовање пољопривредника са територије општине Црна Трава за воћарском производњом. Управо због тога је Општина Црна Трава уврстила ову меру руралног развоја и за њу издвојила највећа средства из буџета. Такође, општина Црна Трава је уочила да сточари са територије општине услед недостатка радне снаге често стоку остављају у пољу без надзора. Да би решила овај проблем сточара и истовремено заштитила локално становништво од несавесних држаоца домаћих животиња општина Црна Трава се определила управо за ову меру

2.2.2. Циљеви мере: Поред претходно наведеног у образложењу ова мера превасходно је усмерена малим пољопривредним газдинствима каквих на територији општине има највише а основни циљ мере је везивање пољопривредних произвођача за земљу уз истовремено омогућавање истим да остваре додатне приходе. На тај начин би се задржао одлив становништва са територије општине, побољшала старосна структура становништва, повећао број радно активног становништва, повећао животни стандард становништва и позитивно би се утицало на велики број других, економских, социјалних и статистичких показатеља.

2.2.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: Мера је комплементарна са Националним програмом руралног развоја од 2018 до 2020 године - Подстицаји за унапређење конкурентности у сектору пољопривредне производње и прерадње пољопривредних производа - Подстицаји у физичку имовину пољопривредних газдинстава. Мерама локалног програма пружа се подршка малим газдинствима који по специфичним критеријумима не испуњавају захтеве ИПАРД програма. Спречавање двоструког финансирања истих захтева вршиће се на тај начин што локална самоуправа на захтев лица издаје потврду да лице за предметну инвестицију код органа ЈЛС није подносио захтев за подстицаје, није остварио право на подстицаје и поменута инвестиција није предмет поступка за коришћење подстицаја у пољопривреди. Та потврда је саставни део захтева за остваривање права на подстицаје коју лице води код Управе за аграрна плаћања. Са друге стране, лице које аплицира за локалне мере руралног развоја у пријави под пуном материјалном и кривичном одговорношћу изјављује да за инвестиционо улагање за које подноси пријаву не користи и да неће користити средства, подстицаје, субвенције и донације од другог органа, организације и институције.

2.2.4. Крајњи корисници: Правна и физичка лица са територије општине Црна Трава - носиоци регистрованих пољопривредних газдинстава, која у предметној 2022 години имају активан статус и чије се пољопривредне површине на којима се планира инвестиција налазе на територији општине Црна Трава и налазе се у власништву или су узети у закуп од стране подносиоца захтева или члана његовог домаћинства. Крајњи корисници би била мала газдинства који по специфичним критеријумима не испуњавају захтеве ИПАРД програма.

2.2.5. Економска одрживост: Подносилац захтева не мора да доказује економску одрживост улагања и није потребна израда бизнис плана /пројекта.

2.2.6. Општи критеријуми за кориснике: Да су корисници пољопривредни произвођачи са

територије општине Црна Трава, -Да имају регистровано пољопривредно газдинство, активан статус у 2022 години, да је пољопривредна површину на којој се планра инвестиција у власништву или закупу на територији општине Црна Трава, да подносилац захтева за исту предметну инвестицију није користио друге мере пољопривредне политике и политике руралног развоја или предметна инвестиција није предмет неког другог поступка за коришћење подстицаја.

2.2.7. Специфични критеријуми: Прихватљиви корисници : - СЕКТОР ВОЋА: пољопривредна газдинства са прихватљивим инвестицијама до 49.999 евра; - СЕКТОР МЕСА : Пољопривредна газдинства која имају до 29 грла говеда и / или 199 грла оваца и /или коза и / или 29 грла крмача и / или 199 товних свиња и / или 999 ћурака и / или 299 гусака и / или 4.999 бројлера на крају инвестиције.

2.2.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
101.2.9	Опрема за фиксне ограде и електричне ограде за пашњаке/ливаде
101.4.28	Машине, уређаји и опрема за наводњавање усева

2.2.9. Критеријуми селекције:

2.2.10. Интензитет помоћи: 80 % на износ инвестиције без ПДВ-а , максимално до 100.000,00 динара по поднетом захтеву, максимално један захтев за остваривање права на подстицаје по овој мери.

2.2.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	Укупна површина под вишегодишњим засадима
2	укупна површина која се наводњава
3	Укупан број домаћих животиња

2.2.12. Административна процедура: Општинско веће општине Црна Трава ће расписати конкурс за доделу подстицајних средстава, за набавку конкретних инвестиција у оквиру програмом предвиђених мера. Конкурс ће садржати листу прихватљивих инвестиција, опште и специфичне критеријуме који подносиоци захтева треба да испуне, пратећу документацију , рокове .Општинско веће општине Црна Трава формираће Комисију за пријем и обраду захтева пољопривредних произвођача за коришћење подстицајних средстава. Комисија ће након административне процедуре која обухвата прикупљања захтева, проверу документације, провере података из службене евиденције сачинити извештај и дати предлог Општинској управи општине Црна Трава за израду решења о одобравању права на подстицаје. По реализацији набавке и достављању доказа о извршеној набавци Комисија ће сачинити Извештај о испуњености услова за исплату подстицаја и исти Извештај ће поднети Општинском већу општине Црна Трава који разматра исти и доноси Одлуку/Решење исплати подстицајних средстава.

III. ИДЕНТИФИКАЦИОНА КАРТА

Табела: Општи подаци и показатељи

Назив показатеља	Вредност, опис показатеља	Извор податка и година
ОПШТИ ПОДАЦИ		
Административни и географски положај		
Аутономна покрајина	/	рзс*
Регион	Регион Јужне и Источне Србије	рзс*
Област	Јабланичка област	рзс*
Град или општина	општина	рзс*
Површина	312	рзс*
Број насеља	25	рзс*
Број катастарских општина	17	рзс*
Број подручја са отежаним условима рада у пољопривреди (ПОУРП)	25	
Демографски показатељи		
Број становника	1663	рзс**
Број домаћинстава	794	рзс*
Густина насељености (број становника/површина, km ²)	5,33	
Промена броја становника 2011:2002 (2011/2002*100 - 100)	-35,12	рзс**
- у руралним подручјима АП/ЈЛС	-35,12	рзс**
Становништво млађе од 15 година (%)	6,13	рзс**
Становништво старије од 65 година (%)	36,2	рзс**
Просечна старост	53,7	рзс*
Индекс старења	569,8	рзс*
Без школске спреме и са непотпуним основним образовањем(%)	34,85	рзс*
Основно образовање (%)	26,27	рзс*
Средње образовање (%)	32	рзс*
Више и високо образовање (%)	32,61	рзс*
Пољопривредно становништво у укупном броју становника (%)	20	Процена
Природни услови		
Рељеф (равничарски, брежуљкасти, брдски, планински)	Брдско планински	Интерни
Преовлађујући педолошки типови земљишта и бонитетна класа	Подзол и смоница; Ливаде и пашњаци 5,6 и 7 класа.	Интерни
Клима (умерено-континентална, субпланинска ...)	Планинска	Интерни
Просечна количина падавина (mm)	832mm/m ²	Интерни
Средња годишња температура (oC)	6	Интерни
Хидрографија (површинске и подземне воде)	Разграната мрежа вода 1 и 2 реда са притокама, више од 150 извора и врела	Интерни
Површина под шумом (ha)	19206,65 ха	рзс*
Површина под шумом у укупној површини АП/ЈЛС (%)	61,55%	рзс*

Пошумљене површине у претходној години (ha)	14,09 ха	рзс*
Посечена дрвна маса (m3)	28720	рзс*
ПОКАЗАТЕЉИ РАЗВОЈА ПОЉОПРИВРЕДЕ		
Стање ресурса		
Укупан број пољопривредних газдинстава:	255	рзс***
Број регистрованих пољопривредних газдинстава (РПГ):	194	Управа за трезор
- породична пољопривредна газдинства (%)	191	
- правна лица и предузетници (%)	3	
Коришћено пољопривредно земљиште - КПЗ (ha)	2.194 ха	рзс***
Учешће КПЗ у укупној површини ЈЛС (%)	7%	
Оранице и баште, воћњаци, виногради, ливаде и пашњаци, остало(18) (ha, %)	Окућнице 2 ха, Оранице и баште 170 ха, Воћњаци 43 ха, Виногради 2 ха, Ливаде и пашњаци 1974 ха	рзс***
Жита, индустријско биље, поврће, крмно биље, остало(19) (ha, %)	Жита 28 ха, Индустријско биље 0, ха Крмно биље 48, Угари 17 ха	рзс***
Просечна величина поседа (КПЗ) по газдинству (ha)	8,63 ха	рзс***
Обухваћеност пољопривредног земљишта комасацијом (ha)	0	Интерни
Обухваћеност земљишта неким видом удруживања (ha)	0	Интерни
Број пољопривредних газдинстава која наводњавају КПЗ	30	рзс***
Одводњавана површина КПЗ (ha)	0	Интерни
Наводњавана површина КПЗ (ha)	10 ха	рзс***
Површина пољопривредног земљишта у државној својини на територији АП(20) (ha)	6447,1290	Интерни
Површина пољопривредног земљишта у државној својини која се даје у закуп (ha):	542,6193 ха	Интерни
- физичка лица (%)	30	Интерни
- правна лица (%)	70	Интерни
Говеда, свиње, овце и козе, живина, кошнице пчела (број)	Говеда 309; Свиње 142; Овце 1288; Козе 300 ;Коњи 2; Живина 5015 .Кошнице 701	рзс***
Трактори, комбајни, прикључне машине (број)	Једноосовински трактори 54 ; Двоосовински трактори 28; Комбајни 1; Прикључне машине 135.	рзс***
Пољопривредни објекти (број)	732	рзс***
чч, сушаре, стакленици и пластеници (број)	Хладњаче 0; Сушаре 0; Стакленици 0; Пластеници 1	рзс***
Употреба минералног ђубрива, стајњака и средстава за заштиту биља (ha, број ПГ)	Минерална ђубрива 109 ха на 151 пг; Стајњак 159т на161пг; Средства за заштиту биља 64кг на 145 пг.	рзс***
Број чланова газдинства и стално запослених на газдинству:	541 на породичном газдинству, 16 на газдинству правног лица	рзс***
(на породичном ПГ: на газдинству правног лица/предузетника)(ha)	0	рзс***
Годишње радне јединице (број)	174	рзс***
Земљорадничке задруге и удружења пољопривредника (број)	2 Земљорадничке задруге и 1 Удружење (пчелара)	Интерни
Производња пољопривредних производа(количина):		

- биљна производња (t)	нема података	рзс***
- сточарска производња (t, lit, ком.)	нема података	Интерни
ПОКАЗАТЕЉИ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА		
Рурална инфраструктура		
<i>Саобраћајна инфраструктура</i>		
Дужина путева(km)	Укупно 166,249 км, (79,749 км савремени коловоз) , од тога државни путеви другог реда 65,249 км (52,337 км савремени коловоз) , Општински путеви 101 км (14,5 км савремени коловоз)	рзс*
Поште и телефонски претплатници (број)	Поште :2 ; Претплатници: 281	рзс*
<i>Водопривредна инфраструктура</i>		
Домаћинства прикључена на водоводну мрежу (број)	95	рзс*
Домаћинства прикључена на канализациону мрежу (број)	90	рзс*
Укупне испуштене отпадне воде (хиљ.м3)	19	рзс*
Пречишћене отпадне воде (хиљ.м3)	19	рзс*
<i>Енергетска инфраструктура</i>		
Производња и снабдевање електричном енергијом (број)	9	Интерни
<i>Социјална инфраструктура</i>		
Објекти образовне инфраструктуре (број)	1 Предшколска установа, 4 основне школе и 1 средња школа	рзс*
Број становника на једног лекара	0	рзс*
Број корисника социјалне заштите	н	рзс*
<i>Диверзификација руралне економије</i>		
Запослени у секторима пољопривреде, шумарства и водопривреде (број)	26	рзс* рзс***
Газдинства која обављају друге профитабилне активности(30) (број)	47	рзс***
Туристи и просечан број ноћења туриста на територији АП/ЈЛС (број)	0	рзс*
<i>Трансфер знања и информација</i>		
Пољопривредна саветодавна стручна служба (да/не)	ПССС Лесковац	Интерни
Пољопривредна газдинства укључена у саветодавни систем (број)	110	ПССС